Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: „Javaslat Európai Parlamenti és Tanácsi irányelvre az energia végfelhasználás hatékonyságáról és az energiaszolgáltatásokról”

COM(2003) 739 végleges – 2003/0300 (COD)

(2005/C 120/21)

2004. január 23-án a Tanács úgy döntött, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 175. cikkének 1. bekezdése értelmében kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fent említett témában.

A „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció, amely e témában az EGSZB munkáját előkészítette, 2004. október 5-én fogadta el véleményét. 2004. Az előadó **U. B. Sirkeinen** volt.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2004. október 27-én és 28-án megtartott 412. plenáris ülésén (2004. október 28-I ülés) 117 szavazattal 10 ellenében és 14 tartózkodás mellett az alábbi véleményt elfogadta:

1. **Háttér**

1.1 Az EU energiapolitikája az utóbbi években három irányvonalat követ:

– hatékony nyílt piacokat hoz létre az elektromos áram és gáz számára

– biztosítja az energiaellátás biztonságát, és

– eléri azokat a szigorú környezeti célokat, melyeket kitűzött maga elé, különös tekintettel az éghajlatváltozás elleni harcra.

Az ezen a területen elfogadott legfontosabb jogszabályok között találhatjuk az átdolgozott elektromos áram és gáz irányelvet, amely megnyitja a piacot a nem háztartási célra történő felhasználók számára 2004 közepén, és minden felhasználó számára 2007-ben. Az energiaellátás biztonságáról 2001-ben Zöld Könyv jelent meg, amely rámutatott az igényoldali gazdálkodásra, mint az éghajlatváltozás elleni harc és az ellátás biztonságának egyik kulcsfontosságú lépésére.

1.2 Az elérhető áron biztosított megbízható energiaellátás alapvető feltétele a gazdasági növekedésnek és az európai polgárok jólétének. Következésképpen az EGSZB véleményeiben támogatta az Európai Bizottság célkitűzéseit és ezt a megközelítését.

1.3 A végfelhasználói hatékonyságról és az energiaszolgáltatásokról szóló irányelvre tett javaslatot az Európai Bizottság terjesztette elő, az energiainfrastruktúrával és az energiaellátás biztonságával foglalkozó javaslatcsomag részeként. Az Európai Bizottság hangsúlyozza, hogy ebben az összefüggésben a kereslet-kínálat egyensúlyának kérdése sem elhanyagolható. A hálózatokra háruló megnövekedett terhelés egyik kiváltó oka a fokozott kereslet, amely részben ellensúlyozható igényoldali gazdálkodással.

1.4 Az energia végfelhasználás hatékonyságát, vagy az energia megőrzést, már régóta az energiapiac erőteljes tényezőjeként tartjuk számon. A kevesebb energiahasználattal pénzt takaríthatunk meg, és közvetlenül hozzájárulhatunk az energiaellátás biztonságához, valamint gyakran az üvegházhatást okozó gázok csökkentéséhez, azáltal, hogy mérsékeljük az igényt a fokozott energiatermelés, valamint az új energiatermelésbe, energiaátadásba és elosztásba való beruházások iránt.

1.5 Nagy lehetőség rejlik a jobb energiahatékonyságban. Az Európai Bizottság olyan tanulmányokra hivatkozik, melyek átlaga szerint az energia végfelhasználás az EU-ban legalább 20 %-al lenne csökkenthető a kényelemérzet károsodása és külön költségek nélkül. A villamos áram használata tekintetében a hatékonyság lehetősége általában alacsonyabb, mint a fent említett átfogó százalékérték, míg más energiaforrások tekintetében magasabb.

1.6 Az energiacsomagot kísérő egyik közleményében az Európai Bizottság megállapítja, hogy a jövőbeli növekvő villamos áram igény megoldható igényoldali gazdálkodással. Néhány új beruházásra, azonban, úgy tűnik, szükség van, az életciklusuk végéhez ért erőművek felújítása végett. Az Európai Bizottság várakozásai szerint, ezen beruházások nagy része felújítható energiahordozókkal, valamint kisteljesítményű kapcsolt hő és villamos áram termeléssel történik majd.

1.6.1 Az EGSZB nem ért egyet a jövőbeli tendenciák és a villamos áram szektor igényeinek effajta jellemzésével. Az energiaellátásról szóló Bizottsági közleménytől a jövőbeli tendenciákkal és lehetőségekkel kapcsolatban pontosabb és realistább információ várható el. Különösen akkor, amikor ennél sokkal pontosabb mennyiségi meghatározások és elképzelések állnak rendelkezésre, ideértve maga az Európai Bizottság által készített dokumentumot is. Senkinek sem jó a pontos és reális – ám népszerűtlen – alapvető információ elhallgatása.

1.6.2 Már egy durva számítás is adhat némi elképzelést a probléma nagyságrendjéről és a lehetséges megoldásokról. A villamos áram iránti kereslet jelenleg évente 1-2 %-al nő az EU-ban. Az EU célkitűzése, miszerint a villamos áram termelés növelése megújuló energiaforrásokból történjen, kevesebb, mint évi 1 %-os növekedést jelent. Az energiahatékonyságra vonatkozó célkitűzés az éves növekedést 1 %-al csökkentené. Így a megújuló energiaforrások és a hatékonyság kompenzálni tudnák a keresletnövekedést, és ezen túlmenően, valószínűleg kiváltanák a jelenlegi kapacitás lényegesen kevesebb, mint 1 %-át évente. Az erőművek 30-50 évig üzemelnek, ami azt jelenti elméletileg, hogy a kiváltásnak átlagosan évi 43 %-os ütemben kellene haladnia. A Nemzetközi Energiaügynökség (IEA) megállapította, hogy az EU-nak az elkövetkezendő 20 évben több, mint 200 000 MW össztermelésű új erőművekre van szüksége.

2. **Az Európai Bizottság javaslata**

2.1 Az Európai Bizottság javaslatának célja annak biztosítása, hogy minden évben, minden egyes tagállamban a felhasznált energia évi egy százalékát, fokozott energiahatékonyság segítségével, megtakarítsa. Az 1 %-os energia megtakarítás a tagállamokban az elmúlt 5 év során átlagosan felhasznált energia alapján kerül kiszámításra. Ez összességében mintegy 6 %-os energia megtakarítást fog eredményezni 2012-ben. A tagállamok számára kötelező lenne minden évben az adott 1 % megtakarításáról jelentést tenni, illetve azt igazolni az Irányelv rendelkezéseinek megfelelően, egészen 2012-ig. Lehet, hogy az energiafelhasználás a tagállamokban tovább növekszik, de kisebb mértékben, mint az intézkedések nélkül.

2.2 Az irányelvtervezet megerősíti az energiahatékonyságra vonatkozó intézkedéseket, és célja az energiaszolgáltatások (pl.: világítás, fűtés, melegvíz, szellőzés stb.) piacának ösztönzése. A tagállamok számára kötelező lenne a két, energia megtakarításra irányuló cél tiszteletben tartása, valamint annak biztosítása, hogy az energiaszolgáltatók energia-szolgáltatásokat kínálnak a 2006-tól 2012-ig terjedő időszakban.

2.3 Az általános, éves 1 %-os energia-végfelhasználói megtakarításra irányuló cél, az elmúlt öt évben a végfogyasztókhoz eljuttatott, vagy azoknak eladott átlagos energiamennyiség 1 %-át jelentené. Ezeket a megtakarításokat a következő szektorokban kell nyilvántartani: a háztartásokban, a mezőgazdaságban, a kereskedelmi és állami szektorban, a közlekedésben és az iparban. A légi közlekedés és a tengerhajózás nem tartozik az intézkedés hatálya alá. Ezen kívül, az intézkedés nem vonatkozik az energia-intenzív iparágakra, mert ezeket lefedi már a kibocsátási egység kereskedelméről szóló Irányelv és az IPPC Irányelv. Mindenfajta energia számításba lesz véve, az elektromos áramtól és természetes gázoktól a központi fűtésig és légkondicionálásig, a fűtő folyadékokon át a szénen és barnaszénen, az erdészeti és mezőgazdasági energiaszolgáltató termékeken keresztül a közlekedésben használt üzemanyagokig.

2.4 A tagállamok állami szektorára vonatkozó ágazati célkitűzés legalább 1,5 %-os energia megtakarítást jelent évente, mégpedig az energiahatékony közbeszerzésnek köszönhetően. Ezek a megtakarítások is hozzájárulnak az általános évi 1 %-os megtakarítási célhoz.

2.5 Meghatározták a kínálatoldali kötelezettséget is az energiaszolgáltatások értékesítésének vonatkozásában. Az energia elosztóknak és/vagy kiskereskedelmi ellátó vállalatoknak be kellene építeniük energia-szolgáltatásaikat energiaelosztásukba és energiaértékesítésükbe, ezzel lefedve fogyasztóiknak legalább 5 %-át. Alternatív lehetőség az energia ellenőrzése.

2.6 Egy számítási módszer lehetővé teszi a korábbi mérések beszámítását. A tagállamok mérhetik és igazolhatják a már meglévő, 1991 után bevezetett, energiaszolgáltatásokra és hatékonyságra vonatkozó intézkedések folyamatos hatását. Az energiaadó és az energia-megtakarítást célzó információs kampányok figyelembe vehetők, feltéve, hogy ezek hatása is mérhető és igazolható.

2.7 A tagállamok fogják eldönteni, hogy mely szektorokra kell összpontosítani, és hogy az egyes szektoroknak mennyire kell hozzájárulniuk a nemzeti cél eléréséhez, bár minden érintett fogyasztónak fel kell ajánlani az energiaszolgáltatási vagy energiahatékonysági program vagy intézkedés valamilyen formáját.

2.8 A megtakarítást úgy számítják ki, hogy az – az energiaszolgáltatásoknak, az energiahatékonysági programoknak és egyéb kapcsolódó intézkedéseknek tulajdonítható – végső energiafogyasztásban mért vagy becsült csökkenés összege. A tagállamoknak rendszeresen jelenteniük kell a célok elérését. A javaslat példákat tartalmaz az érintett energiaszolgáltatásokra, valamint energiahatékonysági irányvonalakat az energia-megtakarítás mérésére és igazolására.

3. **Általános megjegyzések**

3.1 Az EGSZB számos korábbi alkalommal kiemelte az energia-megtakarítás és a fokozott végfelhasználói energiahatékonyság jelentőségét a fenntartható fejlődés és különösképpen az éghajlatváltozás elleni harc célkitűzéseinek elérésében. Az EGSZB üdvözli az Európa Bizottság kezdeményezését, melynek keretében komoly figyelmet szentel ennek a témának. Az EGSZB határozottan támogatja az energiahatékonyságra irányuló célkitűzést és az irányelvtervezetben szereplő számos javaslatot, de módosításokat is javasolni kíván.

3.2 Sok tagállamban már történtek lépések ezen a területen, ami ma a politikai intézkedések, gyakorlati tapasztalatok és eredmények széles skáláját jelenti. Talán a legelterjedtebb tevékenységi formák ezen a területen, az önkéntes akciók, melyek megállapodás alapján vagy nem szervezett módon történnek, és amelyekre EU-szerte ágazati példákat is találhatunk.

3.3 EU szinten követelmény a háztartási és egyéb berendezések címkézése, és irányelv született az épületekben történő energiafelhasználásról is. Más intézkedések, mint például az energia-igényes termékek tervezéséről szóló irányelv, is már előkészületben vannak. Az EU politikákban sok más területen támogatják a végfelhasználói energiahatékonyságot is, mint pl. az IPPC és az energiaadó irányelvek. Sajnos, ezek a politikák többnyire olyan intézkedéseket tartalmaznak, melyek jelentősen megnövelik az energia költségét. Ez az energia-megtakarítás támogatásaként értelmezhető, de a magas költségek által a háztartásoknak és az ipar versenyképességének okozott kár meghaladhatja a pozitív hatásokat.

3.4 Az energiahatékonyság fokozására irányuló lépések rendkívül változatosak a különböző helyi körülményeknek és a már foganatosított intézkedéseknek köszönhetően. Ezen intézkedések hatása a belső piacra, úgy tűnik, korlátozott. Ezt figyelembe véve fontos, hogy a szubszidiaritás elvének megfelelően, a további EU-szintű intézkedések valóban értékesek legyenek.

3.5 Javaslatában az Európai Bizottság megkísérli figyelembe venni a különböző és változatos akciókat. De tekintettel az összes már meglévő nemzeti és EU előírásra, és különösen az összes önkéntes tevékenységre, az EGSZB szerint a javaslat bizonyos módosításokra szorul annak érdekében, hogy optimálissá tegye a meglévő intézkedéseket. Ezen túlmenően, a többi, ezzel összefüggő követelményt (mint például az épületekre vonatkozó irányelvben megfogalmazott követelményeket) pontosítani kell.

3.6 A jobb energiahatékonyságban rejlő lehetőségek már számos tanulmány tárgyát képezték. Az EGSZB nagyvonalakban egyetért az Európai Bizottsággal az előterjesztett számadatok vonatkozásában. A lehetőség figyelemreméltó, de kritikusan kell szemlélni, jobban figyelembe véve a gazdasági realitásokat. A hatékonysági beruházások jövedelmezőségét a beruházások élettartamának megtérülési időszaka alapján számolták ki, ami gyakran nem megvalósítható a gyakorlati életben. Ha például, egy családi házban a hatékonyabb fűtésrendszer többletköltsége a szerkezet élettartama alatt térül meg, azaz több tíz év alatt, a tulajdonos aligha fogja ezt jövedelmező beruházásnak tekinteni. Hasonlóképpen, egy kisvállalkozásban, amelynek korlátozott a beruházásokra szánt költségvetése, a vezető nem valószínű, hogy egy működő gép kevésbé energiaigényes gépre történő cseréjét, az összteljesítményt és a bevételt növelő projekt elé sorolja.

3.7 Ebben az összefüggésben az irányelvben megfogalmazott éves 1 %-os hatékonyságnyereségre vonatkozó célkitűzés ambiciózus, de lényegében véve nem irreális. Az állami szektorra vonatkozó 1,5 %-os cél, amely főként az épületekben történő energiafelhasználáshoz kapcsolódik, néhány tagállam számára csak nagyon nehezen, és magas költségek árán érhető el a javasolt időkereten belül.

3.8 Egy kötelező célkitűzés mellett szóló legfontosabb érv, hogy e célok erősen motiváló hatásúak. Azonban sok érv szól az ellen, hogy egy kötelező erejű célt tűzzünk ki.

3.8.1 A múltbeli és jelen akciók közötti különbségek miatt, csupán egy cél kitűzése különböző mértékű költségeket róna az egyes tagállamok energia-felhasználóira. Egyéni célok megállapítása az egyes tagállamok számára nem megvalósítható, mivel hiányoznak az összehasonlítható adatok, mint számítási alapok.

3.8.2 Egy másik érv, hogy a célt „ostornak" tekintenék, nem pedig motivációnak, és nem ezt szeretnénk elérni. A jobb energiahatékonyság fokozásának előnyeit és az ebben rejlő lehetőségeket mindenki számára világosan érthetővé kell tenni, mégpedig pozitív és ösztönző módon.

3.8.3 A jelenlegi energiahasználattal, az energiahatékonyság helyzetével és a jelenlegi intézkedésekkel kapcsolatban rendelkezésre álló információ igen csekély számos tagállamban. Az irányelvtervezetben előterjesztett, a megtakarításra vonatkozó, számítási módszerek nincsenek pontosan meghatározva. Ezen a ponton hasznos lehet a rugalmasság, de az eredmények csak akkor hasonlíthatóak össze, és a cél szempontjából csak akkor megbízhatóak, ha mind az alapinformáció, mind a számítási módszerek megbízhatóak és összehasonlíthatóak.

3.8.4 Az EGSZB aggályait fejezi ki, hogy a második legjobb megoldás elfogadása, azaz az energiahatékonyság esetében a kötelező célok kitűzése, nem mozdítja elő az optimális megoldás elérését (mint például a gazdaság teljes hatékonyságát, vagy az üvegházhatást előidéző gázok kibocsátásának csökkentését, költséghatékony módon) az átfogó célkitűzések vonatkozásában.

3.9 A fent említett okok miatt, az EGSZB nem támogatja kötelező erejű célok kitűzését a tagállamok számára. Egy cél kitűzéséhez minimálisan arra van szükség, hogy rendelkezzünk teljesen kielégítő és megvalósítható számítási módszerekkel.

3.9.1 A kötelező erejű optimális nemzeti célkitűzések helyett, az EGSZB azt javasolja, hogy a tagállamokat a már meglévő energiahatékonysági programjaik korszerűsítésére, vagy ilyen programok kidolgozására kellene kötelezni, olymódon, hogy a programok része legyen az ellenőrzés is. Az állami szektorra vonatkozó 1 %-os és 1,5 %-os célt a tagállamok átlagára kellene vonatkoztatni.

3.10 A tagállamoknak szabadon kell eldönteniük, hogy hogyan határozzák meg a célokat és intézkedéseket az energia különböző szektorainak és formáinak vonatkozásában. Azonban fontos, hogy minden szektor és üzemanyag ebbe be legyen vonva, és saját lehetőségeihez mérten részt vegyen a megtakarításban.

3.11 Az irányelvjavaslat dokumentációra, igazolásra és ellenőrzésre vonatkozó rendelkezései (4.5 cikk) olyan többletmunkát jelenthetnek, amely nem áll arányban a várható előnyökkel. A munka bizonyításának minősége kérdéses marad, mivel nehéz pontosan összekapcsolni egy konkrét intézkedést egy bizonyos mennyiségű megtakarított energiával. Ennél sokkal egyszerűbb és pontosabb, ám megbízható megközelítésre van szükség.

3.12 A kötelező intézkedésekhez hasonló eredmények könnyebben elérhetők, a háttérben meghúzódó tájékoztatáshoz és finanszírozáshoz kapcsolódó problémák közvetlenebb kezelésével. Ebbe az irányba mutató lépések a 8. cikknek az energiaszolgálatra vonatkozó megfelelő minősítési, engedélyezési és/vagy igazolási rendszerekről szóló rendelkezései. Ezeket a rendelkezéseket még jobban ki kellene dolgozni, és ki kellene terjeszteni. Az innovatív finanszírozási eljárásokat, mint például az alacsony kamatozású hiteleket, szintén tovább kell fejleszteni, hogy – mint a 3.6 pont alatt említett példához hasonló esetekben – a hosszú törlesztési időszakok során segítségül szolgáljanak.

3.13 A már meglévő és bevált önkéntes akciók támogatására és továbbfejlesztésére vonatkozó intézkedéseket is lehetővé kell tenni. A 12. cikk értelmében a tájékoztatás, a könnyen hozzáférhető energiaellenőrzés, a KKV-k vagy speciális tevékenységek számára kifejlesztett ellenőrzési eljárások kidolgozása, illetve az energiagazdálkodásra vonatkozó továbbképzések jó példák az eredményes intézkedésekre, amelyeket az Európai Bizottságnak erősíteni kell.

3.14 A hatalmas mennyiségű jelentés feldolgozása helyett, az Európai Bizottságnak támogatnia kellene a tagállamoknak a nagyobb energiahatékonyság érdekében tett erőfeszítéseit, azáltal, hogy segítséget nyújt számukra egy jobb információs adatbázis létrehozásában, mind az egyes tagállamok, mind maga a Bizottság számára. A jobb energiahatékonyság jelenlegi akadályainak részletes elemzésére van szükség. Az Európai Bizottságnak ezen túlmenően, erősítenie kellene az együttműködést és a helyes gyakorlat cseréjét a tagállamok között.

3.15 Egy ilyen javaslat kidolgozását, amely kihatással van a piacokra és a fogyasztókra háruló költségekre, megfelelő hatástanulmányhoz kellene kötni. Mivel ez nem történt meg az előkészítő szakaszban, az EGSZB sürgeti egy hatástanulmány azonnali elvégzését, még a Tanács és a Parlament döntése előtt.

3.16 Az Európai Bizottság felveti, hogy egy későbbi szakaszban esetleg be lehetne vezetni egy úgynevezett „fehér bizonyítvány”-rendszert. Egy ilyen rendszer csak abban az esetben működhetne, ha energia megőrzésre vagy energiahatékonyságra vonatkozó kötelező erejű jogszabályok kerülnének bevezetésre. Az EGSZB nem támogatja kötelezettségek bevezetését ebből a célból, és éppen ezért nem támogatja a fehér bizonyítványok bevezetését sem. Ezen túlmenően, mind a kibocsátási egység kereskedelmét, mind a zöld bizonyítványok kereskedelmét körültekintően kell ellenőrizni és értékelni, mielőtt új rendszereket vezetnénk be egy már eléggé bonyolult energiapiacra.

4. **Részletes megjegyzések**

4.1 A 3. cikkben, a Meghatározásokban, az energiaszolgáltatások fogalmát pontosabban kellene meghatározni. Ezen kívül az „50GWh” küszöböt a „Kis forgalmazók és kiskereskedelmi energia-értékesítő vállalatok” meghatározásában át kellene értékelni, elképzelhető, hogy az érték teljesíthetetlenül alacsony.

4.2 A 4. cikket a Vélemény Általános Megjegyzéseinek megfelelően át kellene írni.

4.3 6. cikk a) pontja és 10. cikk b) pontja: Az energiaszolgáltatások növekvő kínálata kívánatos. Az EGSZB azonban nem ért egyet az Európai Bizottság azon megközelítésével, mely szerint ezeket a szolgáltatásokat kizárólag az energia-elosztók és a kiskereskedelmi ellátó vállalatok biztosítanák, illetve, hogy a költségeket be kellene építeni a forgalmazási és eladási árba, amíg egy bizonyos mértékű piaci bevezetés meg nem történik. Energiaszolgáltatásokat már jelenleg is nyújtanak mások is, (mint például a lakáskarbantartó vállalatok, tanácsadó és ESCO vállalatok) és az energiaszolgáltatások vonatkozásában a piacnak mindenki számára és azonos feltételek mellett nyitottnak kell lennie. A javaslat, amely a fogyasztói szolgáltatások 5 %-os részesedését ingyenesen felajánlja, az összes fogyasztó költségén, nem igazságos a fogyasztókkal szemben és hátrányos megkülönböztetést jelent a többi szolgáltató számára.

4.4 A „jogosult fogyasztó” fogalmát a 7. cikkben pontosítani kell.

4.5 10. cikk a) pont: Nehezen érthető, hogy a szállítási árakat hogyan lehet úgy megállapítani, hogy azok kifejezetten fokozzák az energiahatékonyságot. Nem könnyű megérteni a bekezdésben felsorolt példákra vonatkozó mechanizmusokat.

4.6 A 13. cikkben leírt mérési követelmények igen költségesek lehetnek és mindig a fogyasztó az, akinek végül állnia kell a költségeket. Következésképpen a mérésre vonatkozó intézkedéseket körültekintően kell megközelíteni.

Brüsszel, 2004. október 28.

Az Európai Gazdasági
és Szociális Bizottság Elnöke
Anne-Marie SIGMUND